

Stanovisko Republikovej únie zamestnávateľov

- Zákon o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/811>
  - Materiál v pripomienkovom konaní do 19.01.2022

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený do medzirezortného pripomienkového Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na mesiace jún až december 2021

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Účelom predkladanej právnej úpravy je vytvoriť funkčný systém správneho dozoru nad plnením povinností v oblasti sociálnych vecí, a tým prispieť k posilneniu efektívnosti a kvality sociálnej pomoci poskytovanej v rámci práva sociálneho zabezpečenia. Návrh zákona takto zavádza správny dozor ako kontrolnú činnosť ministerstva, ktorú bude ministerstvo vykonávať ex lege i voči nemu inak nepodriadeným (dozorovaným) subjektom. Činnosť dozorovaných subjektov bude kontrolovať z pohľadu jej súladu s plnením povinností ustanovených vo vymedzených oblastiach práva sociálneho zabezpečenia, a dodržiavaním štandardov kvality poskytovaných sociálnych služieb, účelnosťou peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, kvalitou a rozsahom pomoci, na zabezpečenie ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na kompenzáciu a pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť dňa 01.07.2022, okrem vymedzených ustanovení, ktoré nadobudnú účinnosť neskôr

Postoj RÚZ k materiálu

Účelom predkladanej právnej úpravy je vytvoriť funkčný systém správneho dozoru nad plnením povinností v oblasti sociálnych vecí. **RÚZ k návrhu predkladá nižšie uvedené zásadné pripomienky.**

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k návrhu zákona ako celku

Navrhujeme nahradiť v názve zákona slovné spojenie „o inšpekcii“ na slovné spojenie „o dohľade“

Odôvodnenie:

Plán obnovy v komponente 13 na strane 485 v bode 3 hovorí o reforme dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a nie o inšpekcii v sociálnych veciach.

2. Zásadná pripomienka k čl. I., §2 odsek 1

§ 2 bode (1) písm. a) navrhujeme zmeniť text „dozor nad dodržiavaním“ za text „dohľad nad dodržiavaním“

Odôvodnenie:

Plán obnovy v komponente 13 na strane 485 v bode 3 hovorí o reforme dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a nie o systéme „dozoru“. Výraz „dozor a dozorca“ je vlastný skôr trestnému právu a evokuje v sociálnych službách veľmi nepríjemné asociácie.

3. Zásadná pripomienka k čl. I., §2 odsek 1

V § 2 (1a) navrhujeme zmeniť text „dodržiavania štandardov kvality“ na text „hodnotenie štandardov kvality“

Odôvodnenie:

Celý proces tvorby a implementácie štandardov kvality bol chápaný ako postupný proces zvyšovania kvality jednotlivých druhov sociálnych služieb pre prijímateľa, ktorý má byť završený procesom hodnotenia kvality jednotlivých druhov sociálnych služieb. Dozor a „inšpekcia“ s hrozbami neprimeraných a nijako preukázateľne štrukturovaných reštrikcií so všetkými negatívnymi dopadmi na poskytovateľov sociálnych

služieb, vrátane kriminalizácie pracovníkov v sociálnych službách, pri dlhoročnom poddimenzovanom financovaní sociálnych služieb, môže mať za následok veľmi negatívne dopady na prevádzku sociálnej služby. Chýba nám účel tohto konania predkladateľa zákona, nateraz to vyzerá, že účelom má byť odnímanie registrácií a likvidácia poskytovateľov.

4. Zásadná pripomienka k čl. I., §2 odsek 2

V § 2 bode (2) Navrhujeme nahradenie slovného spojenia „Inšpekcia v sociálnych veciach voči dozorovanému subjektu, ktorým na účely tohto zákona je“ za slovné spojenie „Dohľad v sociálnych veciach sa vykonáva v subjektoch, ktorými na účely tohto zákona sú“

Odôvodnenie:

Plán obnovy v komponente 13 na strane 485 v bode 3 hovorí o reforme dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a nie o systéme „dozoru“ alebo „inšpekcii“

5. Zásadná pripomienka k čl. I., §7 písm. c) a §7 odsek 4

V §7 písm. c) navrhujeme nasledovné znenie:

c) vyhotovovať obrazové, zvukové a obrazovo-zvukové záznamy na zdokumentovanie priebehu výkonu dozoru, a to s predchádzajúcim upovedomením dozorovaného subjektu a ďalších dotknutých osôb; vyhotovené záznamy možno využiť iba na účely súvisiace s výkonom dozoru a na účely iných konaní vedených podľa osobitných predpisov,¹⁾

V §7 ods. 4 navrhujeme nasledovné znenie:

(4) Poverený zamestnanec je povinný zabezpečiť obrazovo-zvukový záznam zo vstupu do obydľia a výkonu dozoru v ňom, a to s predchádzajúcim upovedomením dozorovaného subjektu a ďalších dotknutých osôb.

Odôvodnenie:

Nerozumieme nutnosti štátneho orgánu „utajene“ nakrúcať záznam dozorovaných subjektov a zainteresovaných osôb. Na výkon dohľadu nemá to, že dozorovaný subjekt a zainteresované osoby dostanú informáciu o realizácii záznamu žiaden vplyv a v žiadnej inej činnosti v SR to bez súhlasu súdu nie je možné. Prečo v sociálnych službách áno?

6. Zásadná pripomienka k čl. I., §11 odsek 5

V § 11 ods. 5 navrhujeme nasledovné znenie:

(5) Na konanie o uložení pokuty za správny delikt a na konanie vo veci zákazu vykonávať činnosť podľa odseku 2 písm. b) sa vzťahuje správny poriadok. Opravný prostriedok proti rozhodnutiu o zákaze vykonávať činnosť podľa odseku 2 písm. b), má odkladný účinok.

Odôvodnenie:

Aj v trestnom práve nadobudne rozsudok právoplatnosť až po skončení odvolacieho konania. Prečo sa štát pozerá na poskytovateľov sociálnych služieb a ich zamestnancov prísnejšie a horšie ako na obžalovaných?

7. Zásadná pripomienka k čl. I., §11 odsek 5

V § 11 ods. 7 navrhujeme nasledovné znenie:

(7) Pokuta je splatná do 90 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Odôvodnenie:

Ide nám o ochranu záujmov legálnych poskytovateľov, nie nelegálnych - tým nech kontrolór ukončí činnosť hneď. Ale inšpektor má tak silnú pozíciu a zákon nijako neustanovuje jeho vzdelanie a nutnú prax v sociálnych službách, že nie je vylúčený svojvoľný výklad zákona. Poskytovatelia robia verejnosprospešnú činnosť bez zisku a je nelogické, aby za tak krátky čas dokázali zohnať dosť vysoké čiastky na pokuty, čo vie byť pre nich likvidačné. Nie je nám jasný úmysel zákonodarcu. Prísnosť zákona, ktorý umožní rýchlo

kvaseným kontrolórom ukončiť niekoľko ročnú činnosť poskytovateľa sociálnej služby bez možnosti odvolania sa v čase keď máme v SR nedostatok ZSS sa nám javí nelogická a pre štát sebevražedná. Ak napríklad nebude poskytovateľ plniť zákonný počet zamestnancov na počet klientov a hoci dá inzeráty, nedokáže v určenej lehote získať nových zamestnancov (5 rokov bežná vec pre poskytovateľov v BSK), tak mu inšpektor uloží vysokú pokutu a začne proces likvidácie?!

8. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

Žiadame vypustiť celú navrhovanú novú Prílohu č. 2 k zákonu 448/2008 a žiadame ponechať v platnosti súčasné znenie štandardov

Odôvodnenie:

Od roku 2014 doteraz sa poskytovatelia s.s. a rezort trápia s aplikáciou Štandardov kvality sociálnych služieb. Stálo nás to veľa úsilia nervov a financií, zakomponovali sme ich do zložitých interných smerníc a procesov a keď sa nám to už ako tak podarilo, tak prichádza radikálna zmena. Podľa Plánu obnovy nie je nutné, aby SR urobila nové štandardy, ale reformu. Odmietame výmenu starých štandardov za nové. Lebo staré štandardy boli tvorené odspodu v úzkej spolupráci s odbornou praxou a zavádzané 6 rokov. Nové naopak. Sú šité horúcou ihlou a odborná prax sa k nim mala šancu vyjadriť na jednej on-line diskusii každý účastník na 5 minút a majú byť zavedené do praxe za pol roka? Ak je nutná nejaká revízia, tak nech sa tak udeje v štruktúre starých štandardov, aby sme nemuseli meniť radikálne interné smernice poskytovateľov a nech sa tak udeje až v roku 2025 kedy bude schválená a veríme platná reforma financovania sociálnych služieb. Dnes nemáme dostatok zamestnancov. Nemáme s kým aplikovať štandardy nanovo.

V prípade, že táto naša požiadavka nie je akceptovateľná, predkladáme nasledovné zásadné pripomienky k novým štandardom kvality:

9. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

V Kritériu 1.4: Účel a odborné zameranie metód, techník a postupov pri poskytovaní odborných činností vymedzených pre daný druh sociálnej navrhujeme doplniť poslednú vetu nasledovne: Prijímateľom sociálnych služieb je sprostredkovaná možnosť konzultovať a využiť podporu iných odborných pracovníkov z príslušných profesií a oblastí, pričom povinnosť poskytovateľa sprostredkovať túto službu neznamená, že ju má poskytovateľ aj uhrádzať.

Odôvodnenie:

Takto bezbreho vymedzená možnosť nedáva šancu ani odhadnúť náklady pre poskytovateľa. Keďže nevieme akého odborníka si bude klient želať, koľkokrát mesačne a koľko bude stáť.

V Rakúsku poskytovateľ sprostredkováva klientov v ZSS aj dámsku spoločnosť za účelom sexu, ale platí ju klient. Prečo kritérium jasne nevymädzí ako to má byť?

10. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

V Kritériu 1.5: Individuálny plán prijímateľa sociálnej služby alebo postupy a pravidlá individuálnej práce s prijímateľom sociálnej služby navrhujeme vypustiť nasledovnú vetu: Počet individuálnych plánov koordinovaných jedným kľúčovým pracovníkom poskytovateľa sociálnej služby zohľadňuje mieru intenzity potrebnej podpory prijímateľov sociálnych služieb.

Súčasne, uvedené kritérium navrhujeme prepracovať, resp. skrátiť o duplicitné ustanovenia, ktoré majú rovnaký úmysel. Rovnako, v každom ustanovení, ktoré hovorí o rešpektovaní želaní a preferencií prijímateľa považujeme za dôležité doplniť o slovné spojenie "s ohľadom na zdravotný a duševný stav prijímateľa sociálnej služby".

Odôvodnenie:

Kľúčový pracovník sa tvorby individuálneho plánu zúčastňuje, ale nekoordinuje ho, keďže kľúčovým pracovníkom môže byť aj opatrovateľka (klient si so zamestnancov vyberá kľúčového pracovníka), ktorá na koordináciu IP nemá vzdelanie, zručnosti ani časovú kapacitu.

Keďže želania klienta nemusia byť vôbec v zhode s jeho reálnym zdravotným stavom – či už fyzickým, či duševným. Bez tohto dodatku sa realizácia daného kritéria stáva pre poskytovateľa nevykonateľnou.

11. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

V Kritériu 1.12: navrhujeme zmeniť vetu: „Poskytovateľ vytvorí podmienky na to, aby prijímatelia sociálnych služieb mohli komunikovať v jazyku, ktorý si sami zvolia a zabezpečí im potrebnú podporu tak, aby mohli vyjadriť svoje potreby a želania.“ Na znenie: „Poskytovateľ vytvorí podmienky na to, aby prijímatelia sociálnych služieb mohli komunikovať v jazyku, ktorý si sami zvolia a môžu si u poskytovateľa objednať tlmočníka, tak aby mohli vyjadriť svoje potreby a želania v jazyku, ktorý si zvolia.“

Odôvodnenie:

To, že autor návrhu zákona zmenil pracovné znenie, kde doslova hovoril o povinnosti poskytovateľa zabezpečiť prijímateľovi tlmočníka vždy keď o to požiada, za vyššie uvedenú vetu v novom znení návrhu zákona, nemení nič na tom, že poskytovateľovi tá povinnosť zostáva a stále nie je jasne uvedené, kto má toho tlmočníka platiť. Príklad z praxe: klient, žijúci desiatky rokov na Slovensku, hoci mal cudzokrajnú národnosť v dôsledku pokročilému štádiu Alzheimeru zabudol hovoriť po Slovensky. Poskytovateľ volal pre zistenie potrieb a želaní synovi. Podľa týchto nových štandardov to syn môže odmietnuť a žiadať od poskytovateľa, aby to zabezpečoval sám. Ale štandardy už neupresňujú kto to má platiť. A ak si prijímateľ bude žiadať tlmočníka 24 hodín pri sebe???? Takto postavený štandard je absurdný. Žiadame o vypustenie, alebo zásadné prepracovanie, kde bude jasne uvedené, že v prípade požiadavky o tlmočníka to poskytovateľ zabezpečí na nadštandardné náklady prijímateľa, či jeho príbuzných. Ak pôjde o neúhradného klienta, tak to má podľa nás hrať z finančného príspevku na prevádzku (FPP) príslušná samospráva v navýšenom FPP nad rámec zákonného priemerného výpočtu FPP.

12. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

V kritériu 1.15: K textácii o tom, že klient sám určuje hierarchiu dôverných osôb/siete, doplniť vetu: V prípade, že klient také rozhodnutie nechce, alebo nevie urobiť, poradie dôverných osôb je.... (prosíme určiť zákonodarcom)

Odôvodnenie:

Ujasniť ktorá preferovaná osoba určená prijímateľom má prednosť pre záväzné konanie poskytovateľa, keďže vzhľadom na zdravotný stav prijímateľa najmä v ŠZ (špecializovanom zariadení), alebo v DSS môže byť ním preverovanou osobou určený vždy niekto iný (a to aj počas jedného dňa). Takto by boli želania prijímateľa nevykonateľné a zákon musí pamätať aj na takúto situáciu a zvoliť pre tento prípad zákonom stanovené poradie preferovaných osôb, ktorých rozhodnutie má poskytovateľ rešpektovať. Má prednosť dôverník pred príbuzným, alebo pred súdom ustanoveným poručníkom? Ak súdom ustanovený poručník povie v mene klienta, ktorému je obmedzená právna svojprávnosť, že zmluva o sociálnych službách platí a dôverník povie, že prijímateľ ju vypovedáva, čo má urobiť poskytovateľ?

13. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

V časti III. Oblasť prevádzkových podmienky. V Kritériu 3.1. vypustiť vety konkretizujúce podmienky, ktoré schvaľujú iné na to určené orgány štátnej a verejnej správy.

Odôvodnenie:

Ak raz poskytovateľ splnil predpisy hygieny, ktoré sú nutné ku kolaudácii a má platnú kolaudáciu a dodržiava vyhlášky kompetentných orgánov, tak názor inšpektora by ich nemal sprisňovať, rozširovať, či inak vykladať rozhodnutia orgánov o ktorých rozhodli na danú oblasť vzdelaní a fundovaní odborníci.

14. Zásadná pripomienka k čl. V., Príloha č. 2

V Kritériu 3.2: Prijímatelia pobytovej sociálnej služby majú primerané a dobré podmienky na bývanie a súkromie navrhujeme zmenu znenia druhej vety štandardu nasledovne: "Prijímatelia pobytových sociálnych služieb si môžu samostatne uzamykať izby, s ohľadom na ich zdravotný a duševný stav."

Zdroj:

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/811>